

Harald Persson – en Varnhemskändis.

Varnhemsbor eller besökande i Varnhem möter ofta en person som åker omkring i en Permobil. Det är Harald Persson i Simmesgården. För den som bott en längre tid i dessa bygder vet att Harald under många år var en mycket aktiv politiker och föreningsmänniska. Jag tyckte det skulle vara intressant att få veta mer om Harald därför bokade jag in en tid för samtal med Harald och hans hustru Maja.

Med stolthet visar Harald sin pärm med räkningar och andra ekonomiska handlingar allt under god ordning och kontroll. Maja har under många år samlat tidningsurklipp väl ordnade i pärmar och dessa får jag låna och utgör ett utmärkt underlag för denna artikel.

En av de första gångerna jag stötte på Harald när jag var nyinflyttad i Varnhem var vid en Rödakorsauktion. Under tiden kom det snö och vår son somnade. När auktionen var slut och det var dags att gå hem kommer Harald fram med ett glatt leende och säger: ”Inte kan ni bära honom hem. Hoppa in i min bil så skjutsar jag hem er”.

Simmesgården

Simmesgården är Haralds föräldragård som ägs av Harald och Maja men jorden brukas av mågen Bo Hermansson. Harald Persson övertog gården efter sin far 1942.

Enligt boken ”Ortsnamn i Skaraborgs län. Del XII Valle Härad” är första delen av gårdsnamnet ursprungligen genitiv antingen av mansnamnet *Simon* eller möjligen av fornsvenska mansnamnet *Sighmund*. 1685 stavades gårdsnamnet *Simmessgårdenn*, 1715 var stavningen *Simmesgården*.

Gården hade tidigare en areal på 60 tunnland, men är nu något mindre då en del areal sålts till kommunen.

Harald och systern Greta framför Simmesgårdens tidigare bostadshus.

Personuppgifter

Harald Persson född 4/8 1914 i Varnhems församling. Gift 1942 med Vera Maria Pettersson född 8/7 1919 i Skärvs församling. Barn: Per Anders, Åke Harald och Ingegärd Maria samtliga med efternamnet Haraldsson.

Harald och Maja träffades i föreningsarbetet. Båda var med i Axvalls JUF-avdelning (en motsvarighet till dagens 4H-rörelse), Harald var ordförande och Maja sekreterare. Haralds kommenterar: "Hon slog mig jämt i växtkunskap och så skrev hon protokollen ibland på vers".

Skolan

Harald gick i småskolan i Varnhem hos den nära 70-åriga lärarinnan Kristina Karlsson, hon var en barsk fröken med svart kjol, knut i nacken och en rotting som kallades Mäster Erik. "Den rottingen använde hon ofta. Kanske mest på de mindre bemedlade, statarbarnen. Det var dom som inte hade möjlighet att ta med en gåva i form av en brödkaka eller något annat ätligt. Barn från välbärgade hem fick fördelar i skolarbetet" berättar Harald.

Haralds politiska engagemang är från början på 1930-talet och det berodde på hans socialdemokratiska folkskollärare, Håkan Gabrielsson. Harald berättar om honom: "En fantastisk man, idealist och människoälskare. Han var en nykterhets- och frihetskämpe som aldrig lät oss smaka rottingkappen. Han lärde oss vikten att aktivera oss politiskt. Han lärde oss hur samhället fungerar och hur föreningslivet är upplagt."

Skolfoto från 5:e klass. Skolan var belägen i kyrkparken. Harald är 10:e personen från vänster.

Centerpartiet

Att Harald från början av sin 41-åriga politiska karriär kom att hamna hos centerpartiet förvånade många inte minst honom själv. ”När man tänker tillbaka så låg nog socialdemokraterna närmare till på den tiden. Ibland har jag fört fram åsikter som inte stämt med den övriga centerpolitiken men sådana friheter måste man ha”

Utmärkelser

I Perssons kontor finns ett flertal diplom och pokaler, nedan några exempel.

- Kommunförbundets guldmedalj
- Kommunens standard
- Peter Hernqvistmedaljen i silver
- Svenska röda korsets förtjänsttecken
- 1:a pris i sockerbetsodling 1937
- 1:a pris i hästuppvisning 1938
- 1:a pris i slaktdjursbedömning 1939
- 1:a pris i mjölkningstävling 1939
- 1:a pris i nötkreatursbedömning 1948
- Hederspris i 3-kamp 1948

Uppdrag

När jag frågar vilka uppdrag han haft och vad han varit engagerad i säger Maja med glimten i ögat ”Det är lättare att räkna upp vad inte har sysslat med, förutom det politiska uppdragen har han varit med i folkdanslaget här i Valle och medverkat i kyrkokören och mycket annat”.

Här nedan följer en förteckning vad jag har lyckats få fram men förmodligen finns mer. Av det material jag tagit del av framgår att Harald Persson ofta skrev protokollen bl. a. från fullmäktigesammanträden i Valle kommun.

Varnhems kommun

- Ledamot i folkskolestyrelsen 1938 – 1951
- Ledamot i taxeringsnämnden 1943 - 1951
- Ledamot i kommunfullmäktige 1947 – 1951
- Ledamot i barnavårdsnämnden 1947 – 1951
- Varnhems frivilliga brandkår

Valle kommun

- Ledamot i kommunfullmäktige 1951 – 1970
- Ordförande i kommunfullmäktige 1951 – 1970
- Ledamot i kommunalnämnden 1960- 1970
- Ledamot i skolstyrelsen 1955 - 1967
- Ordförande i skolstyrelsen 1955 – 1967
- Ledamot i taxeringsnämnden 1958 – 1966
- Ordförande i taxeringsnämnde Valle 1:a 1958 – 1966

- Ledamot av valnämnden 1952 – 1970
- Ordförande i valnämnden 1952 – 1970
- Kommunens representant kommunindelningsfrågor 1962-
- Ledamot i samarbetsnämnden för Skara kommunblock 1962 – 1970
- Ledamot av sammanläggningsdelegerade 1970

Skara kommun

- Ledamot i kommunfullmäktige 1970 – 31/10 1979
- Ordförande i kommunfullmäktige 1971 – 1973 (när Harald valdes till ordförande var han yngst i hela fullmäktigeförsamlingen)
- Ledamot i kommunstyrelsen 1971 - 1973

Övriga uppdrag

- Ordförande i Varnhems IS, Harald var 16 år när han valdes till ordförande
- Ordförande i Axvalls JUF-avdelning
- Ordförande i JUF:s Skarakrets
- Huvudman i Skaraborgs läns sparbank
- Ledamot i pastoratsfullmäktige i Varnhems pastorat
- Ledamot och ordförande i stiftsnämnden
- Fullmäktigeledamot i Skaraborgs slakteriförening
- Fullmäktigeledamot i Axvalls mejeriförening
- Ledamot och ordförande i måldomarnämnden vid Axvalls travbana
- Ordförande i Centerpartiets kommunkrets
- Auktionsropare

Mängden uppdrag tyder på att han haft god supporter och ”markservice” från hustrun Maja.

Axpock från artiklar i lokalpressen.

Axpocken skildrar inte bara Harald Persson utan utgör även lite kommunhistorik.

Januari 1951

Valle kommunfullmäktige samlades i går på folkhögskolan i Axvall till sitt första konstituerande sammanträde. Några sensationer bjöds det dock inte på. Till ordförandeposten under 1971 framfördes blott en kandidat, lantbrukare Harald Persson Simmesgården Varnhem (Bf), som alltså blev vald.

November 1959

Invigningen av Valle kommunalhus i Axvall i lördags blev en vacker och värdig högtid. Kommunfullmäktiges ordförande lantbrukare Harald Persson, Varnhem, hälsningstalade och berörde härvid hur en befolkningsomflyttning på senare tid ägt rum från landsbygd till städer och tätorter.

Han pekade också på att man i Valle kommun söker förhindra ytterligare utflyttning genom att bedriva byggnadsverksamhet som befrämjar företagsamheten. I sin välkomsthälsning vände sig herr Persson särskilt till landshövdingeparet Fallenius, landsbibliotekarie C. V. Jacobowsky, postverkets representant postmästare Ottosson, polischefen landsfiskal Allan Johansson, byggnadskommittén, kommunens prästerskap, Vallekören och övriga inbjudna.

1961

SJ informerar Valle kommun om att SJ önskar lägga ned järnvägstrafiken på linjen Lidköping – Skara – Skövde. Kommunledningen ansåg att informationen från SJ varit dålig.

Herr Persson framhåller fö att SJ inte på något sätt informerat kommunen om nedläggningsplanerna förrän förra veckan. Inte ens ingenjör Andréassons utredning har vi fått ta del av, fast det är mer än mer än två år sedan den framlades.

Ett Vallekrav var att det skulle finnas en liten ”station” med väntrum vid busshållplatserna.

Det kommer vi att begära, säger kommunfullmäktiges ordförande Harald Persson, och vi tycker det inte är för mycket begärt. Nu har vi ju stationshuset vid järnvägen – skall vi sedan inte få någonting att krypa in i medan vi väntar, trots att vi betalar mer för skjutsen, så blir det bedrövligt.

1964

Artikel om att framtidplaner i Valle kommun med anledning av den utförsbacke befolkningsstatistiken hamnat i sedan 1952 har Valle kommun mist 600 invånare.

Vi är visst inte panikslagna säger kommunfullmäktiges ordförande lantbrukare Harald Persson. Avfolkningen är nog ganska normal med tanke på den rationalisering som ägt rum inom jordbruket. De mindre enheterna försvinner alltmer, och den klase av smågårdar vi förr hade har betydligt krympt samman. Småbrukens tid är förbi.

Åt den utvecklingen är inget att göra, fortsätter herr Persson. Det är nog sunt och riktigt. Men bortfallet av småjordbruk med vad det innebär av invånare måste ersättas med något annat. Annars kommer vi att hamna i en död bygd. Sedan lämnas en redovisning av olika behov och önskemål bl. a. ökad bostadsbebyggelse, behov av bank eller sparställe, anläggande av ett torg i Axvall, utbyggnad av Vallehemmet, uppförande av pensionärslägenheter i Axvall och Eggby.

1966

Riksdagsmän från länet skriver i en riksdagsmotion att Valle börjar utsättas för en allt hårdare exploatering och tar därför upp frågan om att ordna en naturpark i Valle.

Vi är i stort sett positiva till riksdagsmotionen i fråga om att ordna en naturpark i Valle. Men markförvärv för skapande av naturreservat bör ske i begränsad omfattning. Ingen kommun kan leva av att ha fritidsreservat.

Så säger kommunfullmäktiges ordförande Harald Persson.

Vi har inget emot att få fritidsbebyggelse i Valle. Det är visserligen inte hittills någon blomstrande affär, men det ger bygden liv och i varje fall en viss inkomst. Som exempel kan nämnas att ett fritidshus med ett taxeringsvärde på 5 000 kr ger en kommunal skattekrona.

Men herr Persson är av den uppfattningen att den nuvarande fastighetsbeskattningen bör avvecklas. Den nuvarande beskattningen är inte rättvis.

I en senare artikel tas upp att Valle är centralkommunen i länet och att Valle är länets mittpunkt.

Därför, säger kommunfullmäktiges ordförande Harald Persson på Simmesgården, borde höga vederbörande myndighet satsa på Valle kommun. Man skulle ha låtit oss få det blivande regionsjukhuset, då hade ingen orättvisa skett.

Under året satsade Valle kommun en PR-resa för att "sälja" sin vackra natur åt turismen och fritidsbebyggelse. I denna resa deltog representanter för omkringliggande kommuner, länsstyrelse, turistorganisationer mm. Vård för resan var Harald Persson.

Detta år är det val och centerpartiet i Valle kommun ökar med 3 mandat vilket innebär att Harald Persson sitter kvar som kommunfullmäktiges ordförande. Valle kommun kommer att försöka lösa frågorna i samförstånd. Vi har lyckats med det tidigare med gott resultat, och jag hoppas att så blir förhållandet även i fortsättningen, säger herr Persson.

Augusti 1967

Vid skolstarten togs den nya och hypermoderna skolan i Axvall i bruk. Skolan var inte helt färdig vid skolstarten så första dagen ägnades åt trafikundervisning för vilket kommunen köpt in 12 cyklar. Inte heller kunde eleverna serveras mat i bespisningslokalen under första veckan, vissa arbeten där och i köket återstod.

Vi är mycket glada åt den här skolan, säger Harald Persson. Det var synnerligen angeläget med denna koncentration av skolundervisningen i Valle, som tidigare hade flera icke ändamålsenliga skolor. All skolundervisning på låg- och mellanstadiet blir inte koncentrerad till Axvall.

Vi har fortfarande kvar klasserna ett och två i Skånings Åsaka, Varnhem och Eggby. Men på dessa platser har skolorna rustats upp och håller hygglig standard.

1968

Frågan om samgående med Skara kommun behandlades i kommunfullmäktige. Beslutet blev att yrkandet på bordläggning av ärendet en månad vann. Ett av argumenten mot ett samgående var farhågor för att skatten skulle öka.

Sista ordet fick fullmäktiges ordförande hr Harald Persson (cp. Tvärtemot sitt parti stödde han sammanläggning 1971.) Vi måste arbeta för framtiden och se bort från kortsiktighet! Han hade förståelse för skattebekymmern, men framhöll att vi måste sträva efter en enhetlig skatt både i länet och landet i övrigt.

Vid ett senare fullmäktigesammanträde beslutades att vänta med samgåendet till 1974.

När frågan om samgående åter togs upp i fullmäktige beslutades med rösterna 16 – 15 om sammanläggning av Skarablocket redan 1971.

Ordförande hr Harald Persson, den ende i centerpartiet som från början har varit på 1971 års linje glädde sig naturligt extra.

- Ett lyckat beslut kommenterade han efteråt. Jag förstod att en vändpunkt närmade sig. Det har förekommit viss opposition i bygden mot ett dröjsmål. Jag var faktiskt beredd i kväll att avgöra med min utslagsröst men det behövdes inte.

Juni 1971

”Nytt stort cykelrekord i Skara” var en tidningsrubrik.

Kommunfullmäktiges ordförande i Skara Harald Persson, Varnhem, manade sina fullmäktigekamrater till uppslutning och tog själv teten.

April 1973

Invigning av vårdcentralen i Skara med socialstyrelsens chef, Bror Rexed och landshövding Karl Fritiofson, kommunen var representerat av kommunfullmäktiges presidium, kommunfullmäktiges ordförande Harald Persson, fru Eva Åsbrink, f stiftssekreterare Bengt Gierup och kommunalrådet Roy Mossbrant. Efter invigningen förflyttade sig gästerna till Stadshotellet där de bjöds på skaldjurscocktail, helstekt fläskfilé Polignac och som dessert kaffe och kaka.

September 1973

Simhallsfrågan hade varit ett hett kommunalt ärende under flera år. Ett principbeslut fattades i fullmäktige att simhallen skulle förläggas till Vilanområdet. Men det projektet var på lång sikt. Flera ledare och de bästa simmarna övervägde att byta klubb om de inte erbjöds en vettig lösning.

- Vi har helt enkelt inte råd att förlora de få ungdomsledare vi ännu har kvar. Det är en grupp vi måste vara speciellt rädda om, menar t. ex Harald Persson.

Från ledarartikel i SKLT 18/9 1973

I artikeln diskuteras olika alternativ till kommunalrådsposten i Skara och framhåller att det är viktigare med personval än partitillhörighet särskilt viktigt är detta i en så liten kommun som Skara.

Kommunen skall inte avhända sig de kunskaper, den rutin och det omdöme som ett kommunalråd skaffat sig.

Folkpartisten Mossbrant innehar denna post och tidningen anser att han lotsat fram kommunen genom sammanlägggen som varit kämpig inte minst organisatoriskt.

Mossbrant har gjort det i gott samarbete med en rad goda kollegor och medhjälpare, inte minst kommunfullmäktiges ordförande Harald Persson i Varnhem. Harald Persson har en lång och gedigen kommunal skolning bakom sig. På sin tid var han något av Valles klockarfar. Bakom stillsamheten och försyntheten finns rika fonder av kunnande.

Om – och vi säger om, om vi säger mot förmodan – Mossbrant skulle tvingas avgå – ja, då finns så vitt vi kan se endast en tänkbar och kvalificerad kandidat, nämligen Harald Persson. Men han ställer absolut inte upp, säger han till Länstidningen.

April 1974

För kommunens politiker gjordes ett arrangemang där dessa fick prova på att vara handikappade under några timmar. Kommunens fäder skulle nämligen ge sig ut på stan i rullstol, på kryckor eller med bindel för ögonen. De skulle spela besökande till stadshotellet, banker, post, apotek m. fl. inrättningar.

Harald Persson kunde omedelbart konstatera att när han gav sig iväg från Skara kommuns förvaltningsbyggnad i en rullstol, att trottoarkanterna är svåra att forcera.

Harald Persson hade fått i uppgift att ta sig upp på stadshotellets festvåning. Att ta sig fram till hotellet var inga större problem. –Jag blev storligen förvånad över hur vänliga folk var i trafiken, bilisterna stannade och gångtrafikanterna steg vänligt åt sidan, berättar Harald Persson.

Vid Stadshotellet tornade svårigheterna upp sig. Höga stentrappor forceras inte med rullstol och ingen personal var inom synhåll. Genom att rulla runt hotellet och vifta till betjäningen uppmärksammades dock den "handikappades" situation och med hjälp av en provisorisk platta vid bakdörren samt vaktmästaren kunde den "handikappade" ta sig upp på festvåningen.

Annandag pingst den 3 juni 1974 kl 19

Premiär på "Varnhemsspelet om klostrets tillblivelse". Textförfattare var Gunhild Robach. 600 såg Varnhemsspelet.

Medverkande var:

Ingvar Karlsson, Berit Karlsson, Olof Lindahl, Claes Steen, Kenneth Johansson, Jens Söderlund, Claes Robach, Maja Persson, Gerda Jonsson, Gunhild Robach, Nils Lann, Karl-Olov Steen, Karl-Henry Lindqvist, Anna-Britta Hermansson, Magnus Sylvén, Harald Persson, Jan Söderlund, Berit Elmgren, Christina Planck, Ulla Söderlund, Mona Johansson, Siv Wånéus, Eva Johansson, Anne Axelsson, Eva Axelsson, Gun Magnusson och Paul Hermansson.

12 – 14 juni 1975

200-årsfest vid invigningen av Veterinärhistoriska museet i Skara. Bland gästerna fanns kung Carl Gustav, jordbruksminister Svante Lundgren, generaldirektörerna i livsmedelsverket och lantbruksstyrelsen, rektorerna för veterinärhögskolan och lantbrukshögskolan, nobelpristagaren Ulf von Euler, LRF:s riksordförande samt en lång rad utländska gäster. Under lördagen var kungen en stund Skara kommuns gäst. Kungen anlände till torget tillsammans med kommunfullmäktiges presidium – Sten Svensson, Eva Åsbrink och Harald Persson. I samband med kungabesöket skrev kungen sitt namn på minnesstenen i Museiparken.

Eva Åsbrink, kungen och Harald Persson vid Krönikebrunnen.

Hösten 1976

En idrottsplats, eller åtminstone en bollplan, i Varnhem måste påbörjas redan i höst och vara klar till våren, kräver Harald Persson, c, i Skara kommunfullmäktige.

Han påpekar att Varnhemsborna länge krävt en bollplan, och att han själv motionerat om detta redan 1973, men ännu har ingenting hänt.

1977

I samband med projektering av ny skolbyggnad i Varnhem ordnar centern en informationskväll. I samband med skolbygget önskar Varnhemsborna en större gymnastiksal på 20 x 40 meter i stället för den gymnastiksal på 160 kvm som SÖ anser sig kunna tillstyrka. Projektet presenterades av skoldirektör Åke Sjöberg.

"Centerns man i Varnhem" Harald Persson kunde hälsa en relativt stor skara Varnhemsbor välkomna till sammankomsten, för vilken centern mobiliserat "en hel rad av sina stora kanoner i Skara, plus Åke Sjöberg" – för att citera folktoppartisten Åke Karlsson i Varnhem.

1978

Bostadsminister Elvy Olsson besöker länet för att tala på centerns distriktsupptakt. Vid detta tillfälle besökte hon Varnhem och fick en historik om klostret och bygden av Harald Persson.

1982

Med en stenyxa, som hans far en gång hittat invid vägen till Ljungstorp, klubbade Varnhemsbyggmästaren Nils Lann på lördagseftermiddagen beslutet att återuppliva Skarke-Varnhems hembygdsförening, som legat i ide sedan 1957. Tillsammans med Harald Persson och Harald Warnemark skall han bilda en interimsstyrelse, som skall rekonstruera föreningen.

April 1983

På fredagen var huvudmännen i Skaraborgs läns sparbank samlade till årssammanträde i hushållningssällskapets lokaler i Skara. I sitt hälsningsanförande erinrade också ordförande Harald Persson om att sparbanken bildades på initiativ av hushållningssällskapet för 136 år sedan.

November 1983

Biskop Helge Brattgård och Skara stiftsnämnd avtackade på tisdagen tre av stiftets förtroendemän som avgick med ålderns rätt. Harald Persson, Simmesgården Varnhem har i över 20 år verkat inom en av stiftets boställsnämnder och där värderat arrenden och besiktigat prästgårdar. De 12 sista åren har han varit ordförande i nämnden.

1984

Sparbankshuset i Skara officiellt invigs av landshövdingen Karl Frithiofson. Vid huvudmännens årssammanträde avgick Harald Persson och blev varmt hyllad. I sitt hälsningsanförande vid huvudmännens årssammanträde nämnde styrelsens ordförande lantbrukare Harald Persson, Varnhem, om den goda utveckling sparbanken haft under det gångna året. Han berörde också slutförandet av det nya Sparbankshuset i Skara, som i och med årssammanträdet blev officiellt invigt.

Auktionsroparen Harald Persson

Det finns åtskilliga referat i tidningarna där Harald Persson varit auktionsropare, några citat.

Prylauktion på Höjentorp kungsgård 31 maj 1975

"Ett par tallrikar med motiv från Norra Lundby – va, har vi inga Lundbybor här" säger Harald Persson i ropartagen.

Rödakorsauktion oktober 1977

Harald Persson som svingade klubban kände sin publik och lirkade upp buden till om inte astronomiska tal så dock aktningvärd höjd. Vad sägs om ett genomsnittspris på 15 – 20 kronor för en brödkaka eller 25 kronor för en sockerkaka.

Kyrkliga syföreningens missionsauktion december 1978

Auktionsförrättare var Claes Robach och Harald Persson. Den senare utvecklade en lysande förmåga att få buden i höjden och stundtals stämningen bland de församlade mycket livad. Harald Persson använde sin bästa och trevligaste övertalningsförmåga.

Rödakorsauktion 19 oktober 1979

Varnhems rödakorskrets satte ett nytt rekord vid sin höstförsäljning på fredagskvällen. Drygt 8 000 kronor blev nettoresultatet, en ganska fantastisk prestation av den lilla rödakorskretsen. Men så blev det också en maratonauktion. Först vid halv tolvtiden på kvällen kunde Harald Persson auktionera bort de sista äpplena och rödbetornas. Till inte ringa del är det väl också hans förtjänst att slutsumman blev som den blev. Hans förmåga att trissa upp priserna och samtidigt roa publiken är fenomenal.

Citat från Claes Robach tackbrev till Harald och Maja i samband med hans 60-årsdag.

Kära Harald och Maja!

Harald, Du stod som bygden förkroppsligad framför mig i söndags, när Du sade Dina vänliga ord till mig. Du är som formad av bygdens kalksten i Din orubblighet eller som sprungen ur Valles jord i Din frodighet. Jag är glad och tacksam att Du på detta sätt alldeles personligen gav mig denna kärkomna hälsning.

Maja, Du stod vid Haralds sida med Ditt varma och vänliga ansikte, också Du en klippa för oss i både glädje och bekymmer. Du är en av dem som betytt allra mest för oss, när det blåst snåla vindar, Du har så mycket sunt förnuft och så mycket hjärtats godhet.

Simmesgårdens nuvarande mangårdsbyggnad uppförd 1927.

Harald Persson klar för rundtur i ett vintrigt Varnhem, här tillsammans med hustru Maja.

Alf Hansson